

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

DAGNY

TIDNING FÖR
SVENSKA
KVINNORÖRELSEN

UTGIFVEN GENOM FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET AF FÖRENINGEN DAGNY

Nr 33.

Stockholm den 14 Aug. 1913

6:e årg.

Prenumerationspris: 1/2 år .. kr. 4: 50 1/4 år .. kr. 2: 50 3/4 .. " .. 3: 50 1/8 .. " .. 1: 25 Lösnummer 10 öre. Prenumeration sker såväl i landsorten som i Stockholm å närmaste postanstalt eller bokhandel.	Redaktion: Klarabergsgatan 48, två tr. Telefoner: Allm. 63 53. Riks- 122 85. Utgifningstid hvarje torsdag.	Redaktör o. ansvarig utgivare: ELLEN KLEMAN. Mottagningstid: kl. 11—12. Sthlm 1913, F. Englunds Boktr.	Expedition och Annonskontor: Klarabergsgatan 48, två tr. Post- och telegrafadress: DAGNY, Stockholm.	Annonspris: 15 öre per mm. Enkel spaltbredd 50 mm. Marginalannons under texten 15 mm:s höjd per gång 10: —. Rabatt: 5 ggr 5 %, 10 ggr 10 %, 20 ggr 20 %, 50 ggr 25 %. Annons bör vara inlämnad senast måndag f. m.
---	--	---	--	--

Valen till pensionsnämnderna.

Redan tidigare har i Dagny talats om vikten af att kvinnor komme i lika proportion med männen att insättas i pensionsnämnderna, som nu skola väljas öfver hela landet. Vi återkomma till denna fråga i dag. Valen stå för dörren, men utan ett kraftigare, agitatoriskt uppträdande för saken af kvinnorna själva är säkerligen ej det önskade resultatet att hoppas på. Det gäller här, som alltid, att arbeta sig fram.

I sista numret af Rösträtt för kvinnor har fröken Anna Åbergsson framkommit med den meningen, att rösträttsföreningarna, som ju bilda ett nät öfver hela landet, lämpligast kunde organisera agitationen för kvinnliga kandidater, inom hvarje kommun uppställa goda sådana och verka för att "icke kvinnors valbarhet blir en död bokstaf". Konungens befallningshafvande, som ha att tillsätta ordförande i pensionsnämnderna, skulle likaledes genom rösträttsföreningarna, respektive länsförbunden, underrättas om namn på kvinnor inom länet, hvilka skulle vara lämpliga för ordförandeposter.

Tanken är god. Rösträttsföreningarnas — särskildt länsförbundens — styrelser äro naturligtvis i hög grad kapabla att rämna och uppställa verksamma och intresserade kvinnor som kandidater vid pensionsnämndsvälen, i rapport som dessa styrelser stå med de mest vakna och handlingskraftiga kvinnorna på de olika orterna.

Valbar är, såsom förut här uppgifvits, hvarje kvinna (eller man), som är boende inom kommunen och råder för sig och sitt gods. Gift kvinna, äfven om hon står under mannens målsmanskap, är valbar, och kommunal rösträtt är icke därtill behöflig.

Pensionsnämnderna komma att sammanträda minst en gång i kvartalet. Dagtraktamentet för ledamot utgår med högst 4 kronor pr dag och eventuella resekostnader.

När det gäller att arbeta för att få kvinnor insatta i pensionsnämnderna, är detta något vida mera än ett tillvaratagande af en beviljad rättighet. Kvinnorna ha mycket att bevaka inom dessa nämnder för kvinnornas egen räknig. Här blir det frågan om att se till att pensionsbeloppen ej bli för smått tillmätta för kvinnorna, att ej fränfallna änkor utan vidare kategoriseras som invalider, på grund af att de äro i behof af penningunderstöd, och annat mera, som på det närmaste berör kvinnornas ställning.

Som sakkunnig i pensionsstyrelsen ha vi ju redan fattigvårdsdirektören i Oskars församling i Stockholm fröken Ebba Wedberg. Må vi kunna hoppas att i de olika pensionsnämnderna få se ett stort antal dugliga och energiska kvinnor, som tillsammans med den kvinnliga sakkunnige i styrelsen tillvarata kvinnornas intressen inom pensionsförsäkringen.

Hur Ungern beskyddar barnen.

För medlemmarna af den internationella rösträttskongressen i Budapest hade tillfälle beredts att efter kongressens slut ingående studera sociala institutioner och anordningar i Ungern. Efter inbjudan af flera städer hade hvad man skulle kunna kalla en social studiefärd anordnats. Hvad som därvid säkerligen blef det största intresset var den i Ungern så mönstergillt ordnade barnvården. Vi återge här hvad en af deltagarna i färden, mrs Despard, skrivit om detta i en engelsk tidning.

Tidigt på söndags morgon den 22 juni lämnade vi Budapest för att besöka skolor och uppfostringsanstalter under ledning af den person som mycket bidragit till deras upprättande, och jag skrifer till er från Débrezin efter en lång, intressant dag.

Vi stannade först i Kisujszallas, en stor by med en af de största skolorna för flickor, där dessa undervisas i broderi och olika sorters sömnad och där olika sorters klädesplagg förfärdigas till hem och institutioner. Fastän det var söndag och i vanliga fall fridag, sutto dock några af de äldre flickorna vid sina broderbågar för att vi skulle få se dem arbeta, och ett stort, luftigt rum var fyllt af kvinnor med symaskiner, som drevos med elektricitet.

Vi hörde att icke mindre än 56,000 barn underhållas af staten i Ungern, somliga lämnas ut till fosterföräldrar, andra uppfostras i skolhem. De barn, som icke adopteras af sina fosterföräldrar, något som ofta sker, undervisas i något yrke och underhållas på statens bekostnad till dess de själva kunna förtjäna sitt uppehälle, och att döma af flickornas kloka, glada ansikten komma dessa att tillföra Ungerns arbeterskor nya och värdefulla krafter.

Det var både intressant och instruktivt att höra hvilket inflytande denna nya barnvårdsindustri haft på byarna. I Kisujszallas plägade stor nöd råda om vintrarna, isynnerhet bland kvinnorna, och för tre år sedan var det ända till två hundra, som begärde fattighjälp. — För två och ett halft år sedan startades hemindustrin. Icke mindre än 800 kvinnor ha ständig sysselsättning, löner utbetalas till ett belopp af ungefär 200,000 österrikiska kronor, och följden är, att för två år sen var det två kvinnor, som begärde fattighjälp, och förlidet år icke en enda.

Vi hade en festlig lunch. Kisujszallas byfogde, präst och skolmästare höllo tal, ett par af dem på engelska, och gästerna svarade. Sedan foro vi på järnväg till Débrezin, där vi mottogos af borgmästarinnan med ett hälsningstal. Stora människoskaror från staden och folk i nationaldräkter från den kringliggande trakten hade samlat sig.

I vagnar foro vi från ställe till ställe, till rådhuset, till Débrezins gamla kyrka, där en professor bad oss vara välkomna och berättade, att år 1848 hade Kossuth just där första gången visat sin färg. — Militär omgaf

kyrkan, och han fick befallning att i Österrikes kejsares namn tillsäga sin skara att skingra sig. "I Guds namn bjuder jag folket att stanna", svarade han, och så hölls den första ungerska landtdagen.

Vi slutade vår långa dag med ett besök i barnasylen, så kär för vår ledares hjärta. Den ligger i en ljuflig trädgård, och vi hörde att intet nödställt barn vägras tillträde. "Drag först försorg om barnet och undersök sedan saken", är institutionens praktiska motto. Och i trädgården voro sedermera många af statens barn samlade för att hälsa oss, icke endast de, som funnos i asylen, utan många af dem, som uppfostrades i fosterhem. Mångas historia hörde vi, de flesta af barnen sågo friska ut, och alla voro väl skötta, och det är godt att veta, att Ungern är ett af de länder, som börja inse, hvori ett lands verkliga rikedom består.

— Jag har redan skrivit om första dagen af vår utfärd till de ungerska låglandsbyarna och städerna för att besöka de institutioner och hem, hvori sådana barn uppfostras, som förlorat sina naturliga beskyddare eller hvilkas föräldrar äro för fattiga eller för okunniga att rätt kunna sörja för dem.

Men nu ett ord om systemet. Barn- och moder-skydd har faktiskt under två och ett halft år varit föremål för ett själfständigt departements verksamhet. Det administreras af en generaldirektör, hr Ruffi, ledaren af vår utfärd, och en hel stab af läkare, af hvilka hvar och en är ansvarig för en af de asyler, hvori barnen, många af dem helt späda, mottagas, till dess deras vidare bestämelse afgöres. Men alla ansträngningar göras för att icke skilja mor och barn. I händelse af illegitimitet eller ytterlig nöd, genom fadrens sjukdom eller afvikelse, sörjer man för modern under hennes bekymmers tid, och hon får sådan hjälp af staten, att hon kan underhålla sitt barn under dess första lifsår. Ibland får hon sköta och amma upp ännu ett barn. Om mor eller barn äro ytterligt klena, får hon stanna i den asyl, där hon blifvit upptagen, men äro de båda friska och raska, sändes hon till en af låglandsbyarna. — Moderlösa barn lämnas till fosterföräldrar, och en af orsakerna till att denna anordning här artar sig så bra, synes mig vara den heder staten visar dessa fostermödrar.

I en stor by, Nagyszalonta, som vi besökte den 24 juni, fingo vi bestämdt bevis härpå. Dr Edelmann, hvilken åtagit sig att vara sekreterare i den första manliga föreningen för K. P. R. i staden Nagyvarod, har under sin uppsikt icke mindre än 220 utackorderade barn, och vi nästan häpnade öfver hans kannedom om hvart barn och det förtroliga förhållande, som existerade mellan honom och barnens fosterföräldrar. Det är läkaren, som undersöker barnens hälsotillstånd och inger rapporter därom till departementet, och ehuru den ålder, då barnen skola börja arbeta med vid de industriella anläggningarna, af staten är bestämd till tolf år, kan läkaren afgöra om det är lämpligt att de stanna längre i fosterhemmet. Och den fostermoder, som gifvit sina skyddslingar tillfredsställande fostran och vård, erhåller särskildt statsintyget därom.

"I den eviga mänsklighetens namn" börja dessa vackert textade intyg. Därefter nämnes fostermodren vid namn och hon tackas i statens namn för hvad hon gjort för nationen och för släktet. Intygen undertecknas af de officierande ministrarna och man förvarar dem som dyrbara familjedokument.

Måndagen den 23 juni besöktes Nagyvarod, en vacker och liflig liten stad. Vi mottogos af representanter för staden, och jag blef genast förestäld för ordföranden i K. P. R. och hörde till min glädje hvilken plats kvinnorna intaga i stadens lif. En klok och duktig ung kvinna, som har en rätt framskjuten ställning i ett finansiellt företag, lyckades för kort tid sedan förmå styrelsen att ändra de kvinnliga biträdenas arbetstid. Förut räckte deras kontorstid till kl. 8 på aftonen, nu få de sluta kl. 6. Hon påpekade därvid, att flickorna, om de hade någon tid för sig själva, säkerligen skulle arbeta med mera lust och energi, mera intensivt. Hon hade rätt, som styrelsemedlemmarna medgifvit, och för mig är det en glädje, att kvinnor öfverallt i världen numera begära och ofta lyckas ernå en mänskligare tillvaro för sig själva och sina medsystrar.

På aftonen hölls ett rösträttsmöte i Nagyvarods rådhus, och dagen därpå gjorde vi det omnämnda intressanta besöket i Nagyszalonta och därpå åtskilliga besök i barnens fosterhem.

— — — Jag vill sluta med att meddela en sak, öfver hvilken jag är viss att Ni skola glädja Er med mig.

Och det är, att i Ungern behöfver intet barn dö af hunger och ingen mor duka under af förtviflan. De som ansvara för ledningen af den präktiga, lifaktiga nationen ha upptäckt, att landet ej äger större värden än dess söner och döttrar och att sörja för dessa under uppväxttiden är att öka hela nationens hälsa och rikedom. Jag hörde också, att ehuru männen från början startade detta system på grund af omtanke om släktets tillvaro, ha de alltjämt sökt råd och hjälp af kvinnor, och detta åter har resulterat i att kvinnorörelsen alldeles påtagligt gått framåt.

Till Dagnys läsekrets i landsorten.

Som Dagny önskar vara ett enande band mellan Sveriges kvinnor samt har till sitt mål att tillvarata alla intressen på skilda platser, få vi härmed uppmana våra läsarinor i landsorten att de, för att underlätta denna vår uppgift, ville till tidningens redaktion insända sådana notiser, som utöfver lokalintresset innehålla saker af vikt för kvinnorörelsen i dess helhet.

Kadinlar Dünjasse och Nurieh Hanum.

En turkisk kvinnotidning och dess redaktör.

"Kadinlar Dünjasse". Detta är turkiska och betyder Kvinnornas värld, och det är namnet på en daglig tidning, som sedan några månader ges ut i Konstantinopel, redigeras af en kvinna och hvars program är: kvinnornas frigörelse.

Man kan förstå, att det skulle vara lockande nog för en kvinnlig journalist, tillhörande ett af de s. k. kulturländerna, att under sin vistelse i Konstantinopel uppsöka sin turkiska kollega, den kvinnliga chefredaktören för Kadinlar Dünjasse, och taga reda på efter hvilka linjer och på hvad sätt hon söker arbeta för sina instängda turkiska systrar.

Det är också detta som Odette Feldmann, medarbetare i Berliner Tageblatts veckobilaga Frauen-Rundschau, gjort, och vi taga oss friheten att här meddela hennes egen beskrifning på hennes intervju med Kadinlar Dünjasses redaktör, Nurieh Ulviah Hanum.

Adressen visade hän till en afkrok i det vackra Stambul, ett litet torg, omgivet af gamla förfallna hus och hvars enda prydnad var ett par stycken vanvårdade träd. Ett af husen var dock påfallande bättre byggdt än de öfriga, och en skylt med turkisk inskrift i hvita och röda bokstäver gaf det ett visst anseende. Detta var också i själfva verket det hus, hvari tidningens tryckeri, redaktion och expedition, såväl som Madame Rifaat Beis, alias Nurieh Hanum, privatvåning inrymtes.

Nurieh Hanum är själf gift med en journalist, Mewla-Na-Sade Rifaat Bei, redaktör af tidningen Serbesti. Det är från denna tidnings tryckeri Kadinlar Dünjasse utgår.

Men låt oss nu följa med Odette Feldmann på hennes besök och lämna ordet åt henne.

På höger hand i entréen för en med linoleummatta belagd trappa upp till "Haremlik", den för kvinnorna reserverade delen af huset. Det är här som Nuriem Hanum — i förbigående anmärkt sin mans enda hustru — inrättat sin redaktionsbyrå. Rummen ligga två trappor upp. Vid öfversta trappan taga tvenne damer emot oss. Den ena svartklädd, med stora, melankoliska ögon i ett påfallande blekt ansikte, den andra i blått, med frisk färg och små, intelligenta ögon. De taga oss i hand och gå därpå framför oss genom ett ofantligt långt förmak, där det endast finnes några stolar samt divaner längs väggarna, för öfrigt är rummet alldeles tomt. Man skulle kunnat tro sig vara i en danssal. Så stiga vi in i arbetsrummet, som likaledes är möbleradt med endast några stolar samt väggdivaner, plus ett amerikanskt skrifbord.

Den svartklädda damen försvinner, och vi ana nu att den blåklädda är Kadinlar Dünjasses redaktör. Vi taga plats på en divan, och så börjar samtalet. Vi hade tänkt oss att i spetsen för kvinnornas tidning finna en af dessa europeiserade turkinnor, som tala tyska, franska och engelska som sitt modersspråk, med förtjusning läsa Pierre Loti och berätta om sina resor i Europa. Men Nurieh Hanum förstår endast turkiska, något som hon nästan med stolthet omtalar. Hon har aldrig

Arbeta för Dagny
genom att gynna dess annonsörer

velat följa med sin make på hans utländska resor, och hon känner Pierre Lotis namn endast genom turkiska tidningsartiklar. Det hela tyckes mig emellertid dubbelt så intressant, då jag finner att det är en turkinna, stolt öfver sin turkiskhet, ej påverkad af västerländska emancipationsidéer, som arbetar för kvinnornas frigörelse.

Jag frågar Nurieh Hanum efter hennes tidnings t e n d e n s. Hon svarar: Att föra mina systrar ut ur okunnighet, skaffa dem utväg att förtjäna sitt uppehälle, väcka deras insikt om nödvändigheten af en förständig uppfostran, visa dem en högre tillvaro än deras nuvarande passiva existens såsom en mans hustrur — detta är målet med min tidning. Vi ha mycket att göra, Madame.

— Och regeringen har inget att invända mot Era sträfvanden?

— Tvärtom! Regeringen uppmuntrar oss. Man är, som det tyckes, mycket belåten med vårt arbete. Emellertid syssla vi på intet sätt med partipolitik. Min make spelar censor för oss och stryker allt, som äfven på det aflägsnaste sätt verkar politik.

Nurieh Hanum omtalar därefter, att det var hennes make, som väckte tanken hos henne på att ge ut en kvinnotidning. Hon har inga barn och således godt om tid, som hon gärna ville använda på något nyttigt sätt. Hon hade redan tidigare varit medarbetare i turkiska tidningar, och nu skrifver hon dagligen ledaren i sin egen. Medarbeterskor fattas ej. Hvarje dag medför en omfattande post, ur hvilken Nurieh Hanum och hennes sekreterare (damen i svart) väljer ut det bästa; på chefredaktörens skrifbord ligga omkring hundra artiklar färdiga för trycket. De ha skickats in från de mest skilda delar af Turkiet. Äfven på läsarinor är det ingen brist. *Kadinlar Dünyasse* går ut i en daglig upplaga på 5,800 exemplar.

Samtalet afbrytes för ett ögonblick. En turkisk tjänstflicka i röd kamkofta, kort kjol och med utslaget hår bjuder omkring turkiskt kaffe i små persiska skålar, som man måste placera i små silfverställ. Nurieh Hanum själf tar inte något.

Samtalet fortsättes. Vi tala om de turkiska flickskolorna, och Nurieh Hanum förklarar, att en utvidgad undervisning för flickor är en af hufvudpunkterna på tidningens program. Nu lära våra flickor endast att läsa och skriva och något handarbete, säger hon, vi begära, att man tar de europeiska skolorna som mönster. För att uppfostra till ålder komna turkiska flickor och kvinnor till nyttigt arbete, ämna vi grunda ett stort v a r u h u s i Stambul, hvilket skall skötas uteslutande af kvinnor. Jag skall själf öfvertaga ledningen af det. Alla försäljerskor och arbeterskor skola vara turkinnor. På det sättet skola vi lära kvinnorna, att arbete ej är någon skam. De turkiska kvinnorna förstå inte det af sig själfva.

— Och på hvad sätt har Ni förvärfvat alla Era kunskaper, Hanum Effendim?

Jag har lärt mig det mesta själf. Redan som flicka läste jag mycket. Sedan har min man lärt mig en del. Jag ägnar hela min tid åt studier. Jag promenerar ogärna och går nästan aldrig utom porten. På sex månader har jag inte satt min fot på gatan.

Jag ser förvånad på Nurieh Hanums friska, rosiga ansikte. Man finner endast sällan bland turkinnorna, som nästan alla äro sjukligt bleka, så friska färger. Och det hos en, som nästan inte alls rör sig i det fria.

Tjänarinnan i den röda kamkoftan kommer tillbaka. Vi dricka denna gång te med kakes. Men Nurieh tar inte heller denna gång något. Det tyckes som om det inte vore artigt om värdinnan i Turkiet åt tillsammans med sina gäster.

Till slut börja vi tala om dräktfrågan. Man skulle tro att en turkisk feminist skulle ställa sig fientlig mot den för alla turkinnor föreskrifna dräkten. Men Nurieh Hanum vill inte höra talas om en revolution på detta område. Dock ville hon ha bort de ohygieniska svarta slöjorna. Hon hade inte heller något emot att kvinnorna äfven i staden skulle bära landdräkten, ljusa slöjor om hufvud och hals och en lång, brokig klädnad, som höljer in figuren. Men att begagna hatt, som de otrogna, visa hår och hals — aldrig!

— Det skulle vara mig omöjligt, sade Nurieh Hanum, af detta skäl, framför allt har jag aldrig velat resa till Europa. Jag i hatt — afskyvärt! Jag skulle dö af skam!

Min följeslagerska och jag se öfverraskade på hvarandra. Skola vi hastigt ta af oss våra hattar för att skona henne från den förhatliga synen. Men hon småler redan mot oss. Och hon ber, att jag skall komma ofta till henne och prata med henne.

Vi stiga upp och taga afsked. Nurieh Hanum skyn-dar hastigt framför oss genom det långa förmaket till trappan, där den svartklädda damen åter uppträder. Nytt afskedstagande, denna gång med handtryckningar. Därvid öfverlämnade Nurieh Hanum en packe tidningar, alla de nummer af *Kadinlar Dünyasse*, som hittills kommit ut.

Jag vill ta ett nummer på måfå ur packen och här redogöra för dess innehåll. Det är nr 5. Som ledare den femte i en serie artiklar af Nurieh Hanum öfver kvinnornas ställning genom historien, denna handlande om kvinnornas rättigheter i det gamla Grekland. Vidare en artikel benämnd "Mot framåtskridandet", hvari utvecklas att endast genom kvinnornas framåtskridande kan staten räddas. Härpå följa en liten skiss med illustrationer, "Den lilla Bechiahs frestelse", två dikter, "Det röda baneret", ett förhålligande af den osmanska halfmåneflaggan, och "Till de olyckliga männen", en uppmaning till männen att gifva kvinnorna de rättigheter, som religionen förkunnar dem. I öfrigt fylldes innehållet af notiser, upplysningar, råd, m. m.

Odette Feldmann slutar sin beskrifning af *Kadinlar Dünyasse* och dess redaktör med att uttala som sin åsikt, att denna måttfulla kvinnorörelse, som hållit sig fri från öfverdrift och dum efterhärming af utlandet, otvivelaktigt är det riktiga för Turkiet och att man måste önska framgång åt sträfvanden, som gå ut på att väcka upp turkinnan ur hennes halfslummer och uppfostra henne till allvarligt arbete. Och, tillägger hon, lyckas Nurieh Hanum att realisera sina drömmar, skall en gång *Kadinlar Dünyasse* nämnas med ära i Turkiets historia.

På förekommen anledning får redaktionen meddela, att det är referat af fröken Anna Sörensens föredrag vid Fredrika-Bremer-Förbundets årsmöte, som återges i nr 32 af Dagny.

Annonsera i DAGNY!

Litteratur.

Hvit slafhandel. Af *Axel Liljefalk*. Stockholm 1911. Öfvers. från danskan.

Att föreliggande arbete icke förr blifvit anmaldt är verkligen icke Dagnys fel. För två år sedan, strax efter det boken utkommit, vände sig redaktionen till undertecknad med begäran att få den anmald. Men öfverhopad med arbete som jag var (och sedan dess har arbetet visserligen icke minskats utan tvärtom!) uppsköt jag att infria mitt löfte och har alltsedan — till min skam nödgas jag bekänna detta — oaktadt förnyade påminnelser uppskjutit därmed, såsom det tyvärr ofta går, när man icke genast griper sig an med en sak. Men då jag i London helt nyligen på en kongress sammanträffade med öfverste Liljefalk, framstod medvetandet om min uraktlåtenhet så lifligt, att jag nu går att, om än tyvärr alltför sent, godtgöra det försummade.

För att intressera läsaren för boken är det måhända ej alldeles ur vägen att först med ett par ord presentera dess författare.

Öfverste Axel Liljefalk, som jag sedan flera år har det nöjet att personligen känna, är en typ för äkta dansk gemytlighet. Hans ytre motsvarar icke de kraf män i allmänhet gärna ställer på en krigare; till växten är han under medelmåttan och har i öfrigt intet som helst martialiskt. Men ögonen lysa af välvilja och godhet, och man behöfver ej länge vara tillsammans med honom för att finna, att det chevalereska i hans sätt att vara icke är något för tillfället antaget utan är ett verkligt uttryck för den aktning han hyser för människovärdet öfverhufvudtaget. Sedan flera år tillbaka är han ordförande i den danska nationalkommittén för bekämpande af den hvita slafhandeln och är som sådan varmt intresserad och outtröttligt verksam. På de kongresser beträffande denna fråga, dem han nästan utan undantag bevisat, är han mycket populär till följd af sin sakkunskap, sitt angenäma umgängessätt och sin humoristiska läggning. Han talar flytande de tre världsspråken och är i sitt offentliga uppträdande ledig och otvungen. Personligen står jag till honom i den största tacksamhetsskuld, då han på alla de kongresser, där vi sammanträffat, varit min ridderlige beskyddare, vare sig det gällt, som i Madrid, att komma undan tiggare och freda sig för falska mynt, eller, som nu senast i London, att komma fram på "the undergrounds" alla irrgångar. Och sedan jag nu efter bästa förmåga rekommenderat författaren, går jag att rekommendera hans bok.

Allt sedan den hemska företeelse, som benämnes den hvita slafhandeln, blifvit till art och verkningar närmare känd af en större allmänhet, har det som bekant gifvits en mängd författare, som ansett detta ämne lämpligt till bakgrund för en romantiserad skildring. Orätt vore det visserligen att beskylla alla dessa skriftställare för uteslutande benägenhet att ockra på den läsande publikens sensationslystnad; en hel del af dem har nog därjämte

inspirerats af den uppfattningen, att dylika i romanform framställda skildringar lättare skulle bli lästa och kända om det onda på detta sätt bli mera spridd. Men det är nu en gång så, att en tendensroman, om den skall göra verkligt intryck, bör vara skriven af en Selma Lagerlöf eller af en förmåga sådan som författarinnan till "Onkel Toms stuga"; i annat fall blir det tendentiösa syftet alltför genomskinligt; "man merkt die Absicht, und wird verstimmt".

Men det är icke endast romanförfattare, som fullgjort det själftagna värfvet att skildra den hvita slafhandelns fasor; för ett par tre år sedan tog biografen sig det orådet före att på ett i de flestas tycke drastiskt och osmakligt sätt skildra "den hvita slafvinnan" och hennes utsägliga lidanden. Och nu inträffade det, som under sådana förhållanden var att befara: den tänkande publikens vämjelse vid framställningar gaf sig uttryck i misstroende mot själfva saken. "Gif oss fakta", hette det, "romantiseringar ha vi fått nog af, gif oss verkliga fakta, om ni vilja att vi skola tro, att något sådant som den hvita slafhandeln verkligen existerar!"

Det var, likasom till svar på dessa uppfordringar, som Axel Liljefalks bok utgafs, den har tillkommit i syfte att motverka dylika sensationella skildringar och öfverdrifter, som i allmänhet endast skada den så djupt allvarliga saken det gäller. Såsom tydligt angifves, gör boken icke anspråk på att vara uteslutande ett originalarbete, den utgöres delvis och kanske i hufvudsak af öfversättningar och af bearbetningar efter främmande källor. Strängt och nyktert håller den sig till verkligheten, undviker onödiga kommentarier och utjutelser och låter helt enkelt fakta tala.

I ett utdrag af den rapport rörande den hvita slafhandeln, som privatdetektiven Fischer i Budapest afgaf vid konferensen i Wien 1909, redogöres för det sätt, på hvilket den ohyggliga handteringen bedrifves och de former, under hvilka "affärsmännen" uppträda. Först är då att märka de stora internationella bolag, af hvilka "affärerna" bedrifvas, därefter komma agenterna, bordellinnehafvarna och de s. k. soudenörerna. Bland de yrkesgrupper, som ofta dölja dylika förbrytare omnämnas följande: innehafvare af "rum för resande" och af nöjesetablissemanger, impressarier för resande damorkestrar, agenter för varietéer, massöser och barnmorskor, utvandringsagenter, m. fl. Lugna, sakliga falla den ungerska polismannens ord, och undertecknad, som vid berörda konferens var i tillfälle att själf åhöra hans redogörelse, glömmar ej det intryck denna korrekta, alla kommentarier saknande framställning af de ohyggligaste fakta gjorde på de närvarande.

I ett af de följande kapitlen förekommer en redogörelse för den hvita slafhandeln och de olika formerna för densamma. Uttalanden af de främsta auktoriteter anföras och utdrag af rapporter, i första rummet hämtade från the National Vigilance Association (som för London och England är hvad hos oss Vaksamhet är för Stockholm och

Sverige), meddelas. Skada blott, att härvid endast utländska källor kunnat anföras. Den stora allmänheten har nämligen så svårt att föreställa sig att alla dessa ohyggligheter, som förekomma i exempelvis England, Argentina, Egypten, m. fl. länder, skulle kunna upprepas om än i mindre skalä och i annan form äfven hos oss. Förf. tycks hysa den sangviniska uppfattningen, att bokens läsare genom de exempel han anför skulle kunna bringas att tro på själfva sakens existens. "Det är tröttande", säger han, "att fortsätta med dessa exempel — — —. Men då folk icke vilja tro på den allmänna regeln, måste man anföras fall på fall."

Förhållandet är emellertid tyvärr, att dessa i tidningarna oupphörligt förekommande och lästa "fall på fall", just genom den ständiga förekomsten, på en utanför stående ej sällan verka utnötta och därmed förlora kraften att öfvertyga. De beröra ju dessutom uteslutande andra länder men aldrig några fall här hemma, hvarjämte i allmänhet, af fruktan att kompromettera, person- och ortnamn utelämnats, hvarigenom de måste förefalla ännu mer överkliga. Men det är ju gifvet, att man, i trots af detta nedslående faktum, icke får försumma något af de tillfällen, som stå till buds, att söka väcka allmänheten ur dess likgiltighet och skepticism.

Öfverhufvudtaget ger boken ett klart begrepp om det af verkligheten bekräftade förhållandet, att myndigheterna och lagstiftningen så ofta stå vanmäktiga i hvad angår de brottsligas bestraffning. Att skydda eller rädda de unga kvinnorna går ju i lyckliga fall jämförelsevis lätt för sig, men hur ofta nödgas man icke, efter att ha räddat det tillämnade offret, låta förbrytaren fortsätta sin fördärfbringande gärning! På sid. 50 berättas t. ex. om en man, som i London lyckades från en kopplerska af värsta slag rädda en af honom känd ung dam, som låtit locka sig att hos bemälda kvinna antaga en föregifven plats. Den unga flickan rycktes i sista stund från taget, men förbryterskan fick ostördt fortsätta resan, därunder hon sannolikt skulle komma att med bättre framgång lyckas värfva andra offer. Eller den på sid. 51 omnämnda, af "National Vigilance Association's" vid Victoria station i London posterande kvinnliga ombud likaledes befriade unga flickan. Den unga resenären räddades och omhändertogs, men den man, som varit nära att locka henne i fördärfvet och från hvilken ombudet redan förut en gång befriat en flicka, fick oantastad gå!

Ingående skildras de faror, som möta de unga flickor, hvilka utan talang eller andra förutsättningar af blott äfventyrlusta taga engagemang vid teatrar, varietéer och liknande institutioner. De usla lönerna, direktörernas för dylika etablissemanger fordran att de unga flickorna efter föreställningarna skola supera med manliga besökare, allt detta omnämnes och för ovillkorligen tanken på våra s. k. dansbanor, där veterligen tillgår på liknande sätt.

Exempel på farliga annonser af till synes mycket oskyldig beskaffenhet anföras äfven, sådana som de följande:

"I rik familj, bestående af äldre herre och dam, önskas ung sällskapsdam" — hvarvid "det äldre paret" vi-

sade sig vara en 30 års gammal kopplerska och hennes ett par år äldre soudenör — eller:

"God oberoende ställning för ung dam, icke öfver 25 år, villig att undervisa i engelska och medfölja vid resor på fastlandet." Denna gång befanns annonsören vara en rysk slafhandelsagent.

Såsom bevis på svårigheten att komma åt de brottsliga och befordera dem till straff anföres hurusom vid undersökning af en annons, genom hvilken en ung vacker engelsk flicka erbjöds plats som sjuksköterska hos äldre dam, det visat sig, att denna "dam" var en japansk arbetare, agent för en spansk millionär, hvilken han försåg med vackra unga flickor. Mannen kom emellertid undan, emedan lagen, för att kunna häkta en dylik förbrytare, kräfver "giltiga" bevis. Och när bevisen hunnit skaffas, d. v. s. när bytet blifvit offradt, befinner sig förbrytaren vanligen utom räckhåll.

Med stöd af ett af major Wagener, den tyska nationalkommitténs sekreterare, utgifvet arbete "Mädchenhandel" återger författaren några i Tyskland gjorda meddelanden rörande handeln med kvinnor. Märkligt är här uttalandet om förhållandena i Turkiet, där myndigheterna, enligt uppgift, faktiskt uppträdt som kvinnohandlare för att skaffa bidrag till sultanens och de högre ämbetsmännens harem. Vidare omnämnes det sakförhållandet, att judar ofta äro inblandade i dylika ruskiga affärer, på samma gång man måste erkänna, att just från judiskt håll, genom filantropiska sällskap så väl som af enskilda, oändligt mycket gjorts och göres för att stäffa ofoget. På tal om en mot några judiska kvinnohandlare företagen rättegång meddelas, hurusom man vid deras häktande hos dem funnit en mängd med hebreiska bokstafstecken skrifna "affärsbref", däruti bl. a. förekom en bön att Gud måtte välsigna det guld de använde till sina affärer och låta det bära riklig ränta!

I det kapitel, som handlar om Amerika, redogör förf. utförligt för människohandeln sådan den bedrifves i Chicago, Newyork och andra större städer i Förenta staterna samt i Canada. I den oerhörda vinst dessa hemska affärsmän draga af sin verksamhet har man bl. a. en förklaringsgrund till svårigheten af handelns utrotande. Det har funnits sådana uslingar, som på 17 månader, enligt hvad man af deras beslagtagna räkenskaper funnit, förtjänat icke mindre än 143,720 dollars, liksom, enligt major Wagensers uppgift, en tysk agent i medeltal på hvarje ung kvinna förtjänar 1,000 Mark. Detta förklarar, som sagdt, hvarför det i den fruktansvärda handteringen, trots all vaksamhet, alla vidtagna åtgärder för dess bekämpande, ännu icke kan konstateras någon tillbakagång, ehuru man i Amerika såväl som i många andra länder tillagt i strafflagarna sådana bestämmelser, som för polisen göra det lättare än förr att inskrida.

En anmärkning som skulle kunna göras är: den bristande reda i uppställningen, som emellanåt gör sig gällande. Förf. gör sig ej sällan skyldig till utvikingar från ämnet eller lämnar helt och hållet ett ämne för att ett par kapitel senare återtaga det, hvarigenom helhetsintrycket något störes. Likaså hade det varit önskligt, att

vid de ofta förekommande citaten källorna tydligare blifvit angifna; som det nu är, vet man ej alltid hvar citatet slutar och hvar författarens egna reflexioner taga vid.

Bokens sista kapitel bär öfverskriften: "Förhållandena i de skandinaviska länderna". Den, som här väntar sig några oss särskildt berörande intressanta meddelanden, blir emellertid besviken. Också här gör förf. sig skyldig till en af de förut påpekade utvikningarna från ämnet, i det han börjar kapitlet med att omnämna förhållandena i Egypten, Japan, Österrike-Ungern, m. fl. länder för att slutligen påpeka faran för de unga skandinaviska kvinnorna att utan säkra underrättelser om en där erbjuden plats bege sig till utlandet. Därjämte meddelas adresserna på de organisationer i Stockholm, Köpenhamn och Kristiania, som stå resande unga kvinnor till tjänst med råd och upplysningar. Man kunde dock nästan ha väntat, att från en stad sådan som Köpenhamn, som ligger så i allmänna stråkvägen för kontinenten, få del af en mängd intressanta upplysningar om där skedda uppdraganden af agenter och om vidtagna åtgärder till sådana förbrytares häktning och dom, men därom nämnes ej ett ord. Måne denna tystnad skulle tyda på, att ej heller i Danmark — lika litet som i de två andra skandinaviska länderna — samarbetet mellan myndigheterna och den organisation, som arbetar mot den hvita slafhandeln, ännu kommit till stånd? Eller skulle man därutaf få sluta, att de personer, som i de nordiska rikena gå den hvita slafhandelns ärenden, i Danmark ej funnit ett tillräckligt tacksamt arbetsområde? Vi betvifla detta senare. Just i de nordiska länderna — och Danmark utgör nog intet undantag i detta hänseende — är till följd af allmänhetens likgiltighet och de unga flickornas reslust och lättrogenhet jordmånen i hög grad gynnsam för denna hemska export.

Man må emellertid vara öfverste Liljefalk tacksam för den insats han genom sin bok gjort i det arbete, som är inriktadt på den hvita slafhandelns afskaffande. Att genom meddelandet af en mängd belysande exempel från andra länder konstatera det fruktansvärda faktum, som denna handel innebär, är i hög grad erkännansvärdt. Och att dessa meddelanden komma från en varmljartad man, som gjort och gör en rent personlig insats i kampen för de svagas rätt, bör i nämnvärd grad bidra till att öka deras värde. Det är att hoppas, att boken redan blifvit och alltjämt kommer att blifva läst så som den förtjänar och att den må få bidra till att på många öppna ögonen för den skyldighet, som åligger en hvar enskild, den nämligen, att i sin mån bidra till utplånande af denna skamfläck på vår moderna och berömda kultur.

Clara Wahlström.

Arbeta för namninsamlingen!

PLATSSÖKANDE.

(Platssökande få sina annonser införda i Dagny för halfva priset eller 7½ öre pr mm.)

Ung, musikalisk flicka

som genomgått ettårig handarbetskurs samt är van vid hushållsgöromål, önskar plats i trellig familj, genast ell. 1 Sept. Lön önskvärd. Tacksam för svar till "R. W.", Bankeberg, p. r.

Barnfröken,

som i flera år haft hand om barn, önskar plats i finare familj, helst uppåt landet nu genast. Kunnig i sömnad, och anspråkslös. Svar märkt "Familjemedlem 26", Jönköping, p. r.

Ung bildad tyska

önskar under aug. och sept. mot någon lön eller fritt vivre för tyska språkets talande komma i god familj.

Svar till »18 år», Edsgatan, Karlstad.

Huslig, bildad flicka.

van och skicklig att förestå ett hem med alla därtill hörande göromål, äfven handhafva barn, önskar till hösten plats som husföreståndarinna. Svar märkt "Skånska". Sv. Dagbl. exp., f. v. b.

Bildad flicka

önskar plats i familj, till verklig nytta och hjälp, eventuellt skrifvgöromål, eller att sköta skolhushåll. Svar till "1:sta Sept.", Sv. D. exp., Stockholm, f. v. b.

Plats att förestå Skolhushåll

önskas af medelålders dam som har godt handlag med barn och som kan bistå dem med läxläsning. Engelska talas. Goda muntliga referenser. Svar till "G. B. 1913", Allm. Tidn.-kont., Gust. Ad. torg.

Lärarinna,

studentska, undervisningsvan, språkkunnig och musikalisk, önskar anställning, helst till utlandet. Svar till "M. 1913", Svenska Dagbladets hufvudkontor, Sthlm.

Ung, musikalisk flicka,

som genomgått 8-kl. läroverk och 2 år varit anställd som lärarinna vid privat samskola, söker anställning som guvernant. Goda betyg och referenser finnas. Svar till "Energisk smålandsflicka", Hvetlanda, p. r.

Yngre, bildad, musik. flicka

önskar plats i familj som hjälp o. sällskap. Van att undervisa. Svar till "Energisk L. A." Sv. Dagbl. Annonsk.

LEDIGA PLATSER.

Lärarinna i huslig ekonomi

önskas att leda s. k. skolkökskurs i Vimmerby stad under sex veckor från den 18 à 20 augusti detta år. Lönevillkor 100 kr. och fritt vivre samt reseersättning. Ansökan, ställd till Vimmerby stads skolkökskommitté, insändes snarast till under-tecknad.

Vimmerby den 25 juli 1913.
Ivar Ångqvist.
Öfverlärare.

Gymnastikdirektör.

En kvinnlig gymnastikdirektör med minst ett års praktik och kännedom i franska språket erhåller plats å Sv. institut i Utlandet. Svar med bifogadt foto torde insändas under adress "Gymnast 1913", Sv. Dagbl. annonskontor, Sthlm.

Plats för bildad flicka,

som kan undervisa en gosse för inträde i 3:dje kl. Elementarläroverk. till vårterminens början, samt därtill är villig att deltaga i husliga göromål finnes att tillträda i medio af augusti. Uppgif pretentioner m. m. Adress "A. B." Åkerström p. r.

Vikariat.

för tvänne småskollärarynkor vid Lesjöfors fasta småskolor, litt a, finnes att tillträda 1 september. Ny bostad och skolhus. Ansökan insändes före den 15 augusti till Skolrådets ordförande. Adr. Rämnen.

Vikariat

för höstterminen vid Björka fasta folkskola (litt. E) i Glanshammars församling af Örebro län sökes före den 15 augusti af lärare eller lärarinna. Lön efter 900 kronor pr år. Se i öfrigt annons om den ordinarie befattningen! Ansökningar insändas till Skolrådets ordförande. Adr. Glanshammar.

Lärrinnebefattningen

vid mindre folkskolan vid Svartbäcken är ledig till ansökan hos ordföranden i Österhaninge skolråd, adress Österhaninge, före den 20 augusti. Lön enligt lag. Platsen tillträdes den 1 september innevarande år.

Skolrådets ordförande.

En ordinarie biträdande lärrinnebefattning.

vid Tjörnarps fasta folkskola sökes hos skolrådet före den 25 augusti. Lön enligt lag för småskollärrinna. Kvinnlig slöjd.

N. Mellby, Sösdala den 25 juli 1913.

Oscar Åberg.
Skolrådets ordförande.

Det är nu öfver 40 år sedan den första vid fabriken tillverkade symaskinen lämnade Husqvarna och under hela denna tid har fabriken ej lämnat någon möda ospard eller skytt några kostnader, då det gällt att fullkomna fabrikatet samt alltid följt med sin tid och tillämpat alla de uppfinningar och verkliga förbättringar, som under årens lopp framkommit inom symaskinsindustrien. Resultatet har också blifvit att

Husqvarna
Symaskiner

numera räknas bland de främsta, som frambringas. De tillverkas i flera typer och utföranden, så att de kunna erhållas efter hvars och ens behof samt säljas såväl kontant som på förmånliga afbetalningsvillkor.

Annonsera i DAGNY!

Wiréns Eau de Cologne ROYAL är fortfarande oöfverträffad.

Erhålles i hvarje välförsedd parfymhandel samt direkt från

A. G. Wiréns Tvål- och parfymfabrik. (Grundad 1860.) Kgl. Hoflev.

21 Lilla Vattugatan 21 - - - Stockholm.

Föreningen för Svensk Hemslojd
12 Biblioteksgatan 12
Stockholm

Enda försäljare af **äkta allmogearbeten**, såsom

Väfnader, Spetsar
Folkdräkter

Möbler, Järn- &
Träarbeten

Lergods m. m.

Kvinnliga arbetsområden.

Utbildningskurser m. m.
Muntliga och skriftliga
upplysningar genom

Fredrika-Bremer-
Förbundets Byrå,
48 Klarabergsgatan.

Föreningen Handarbetets Vänners väf- och syskola

15 Jan.—15 Juni.

H. kurs — med kompetensvärde —

för handarbetslärarinnor

1 Febr.—31 Maj.

Till lärarinnekursens föreläsningar äger konstintresserad ungdom tillträde som extra elever.

Prospekt och upplysningar.

5 Birjer Jarlsgatan 5, Stockholm.

För kapitalister, särskildt fruntimmer, har det länge varit ett önskningsmål att kunna öfverlämna värden af sina värdepapper och skötseln af sina affärer åt någon person eller institution, som med absolut säkerhet förenade punktlighet och noggrannhet i utförandet af det anförtrodda uppdraget äfvensom prisbillighet. En sådan institution är

Stockholms Enskilda Banks Notariatafdelning
(Lilla Nygatan 27, expeditionstid 10—4),

som under garanti af Stockholms Enskilda Bank åtager sig vård och förvaltning af enskilda personers och kassors värdepapper.

Exempel 1. Om en person hos Notariatafdelningen deponerar obligationer, inkasserar Notariatafdelningen vid förfallotiderna kuponger och tillhandahåller deponenten influtna medel. Vidare efterser Notariatafdelningen utlotningar af obligationer och underrättar deponenten i god tid, ifall en denne tillhörig obligation blifvit utlottad, samt lämnar förslag till ny placering af det ledigblifna kapitalet.

Exempel 2. Om in-teckningar deponeras hos Notariatafdelningen, underrättar Notariatafdelningen gäldenären därom att räntorna å in-teckningarna skola till afdelningen inbetalas, hvarefter de medel, som inflyta, till deponenten redovisas. Vidare tillser Notariatafdelningen, att in-teckningarna blifva i vederbörlig tid förnyade. Om en hos afdelningen deponerad in-teckning genom underlåten förnyelse skulle falla, ersätter Stockholms Enskilda Bank därigenom uppkommen skada.

Förvaringsafgift: 50 öre för år per 1,000 kronor af depositionens värde, dock ej under två kronor.

Innehållsförteckning.

Dagens nummer innehåller:

Valen till pensionsnämnderna.

Hur Ungern beskyddar barnen.

Kadinlar Dünjasse och Nurieh Hanum. En turkisk kvin-
notidning och dess redaktör.

Axel Liljefalk: Hvit slafhandel. Rec. af Clara Wahlström.

**Prenumeration å Dagny sker å närmaste postanstalt
eller bokhandel.**